

9. Οδύσσεια, Τ. 55-56
10. Αθηνναίου -Δελφισοφορισται- τ. Β. 506, σ. 138
11. Οδύσσεια, Κ. 314-315.
12. *Archaeologia Homerica*, σ. 1
13. Οδύσσεια, Ψ. 167-201.
14. Αθηνναίου -Δελφισοφορισται- τ. Γ, 31, σ. 226.
15. Το αυτό τ. Γ. 302, σ. 224.
16. «Σκέλεισ εχεφρονόμοισ», αναφορά του Ηρόδοτου (Ιστορία της Αρχ. Ελλάδος, σ. 171).
17. Οδύσσεια, Α.440.
18. *Archaeologia Homerica*, σ. 1.
19. Τ. Α. Μελίωλη, Τα εμπερευματολογικά μούσεια, σ. 16.
20. P.Flacelière, Δημόσιος και ιδιωτικός διός των αρχαίων Ελλήνων, σ. 167, 170.
21. Ηριάνδος, Επτά μύθιαίνθαι — Σκυτεύς, σ. 28-37.

Ευχαριστίες σε όσους βοήθησαν για την ολοκλήρωση του άρθρου, ειδικά στην Μαριέτα Συροπούλου για μεταφράσεις γαλλικών κειμένων, του Γεράσιμου Λειβάδα για μεταφράσεις γερμανικών κειμένων και τη διευθυντή της εταιρίας επίπλων Σαριλή, που με την οδία της επέτρεψε τη μέλετη και φωτογράφιση των αντιγράφων. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστήριο στους πρωταρχικούς μελετητές - κατασκευαστές των αντιγράφων Ελευθέρο - Σουλζάνα Σαριλή, T.H. Robsjohn - Gibbins και C. Pullin.

## Βιβλιογραφία

1. Ο θησαυρός και ιδιωτικός διός των αρχαίων Ελλήνων, R. FLACELIERE, 1959
2. Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδος, J.B. BURY και R. MEIGGS, Αθήνα 1978.
3. L. Habitation, RENE MENAND και CLAUDE SALUVADEOT, Παρίσι 1900.
4. *ARCHAEOLOGICA HOMERICA*, SIEGFRIED LAGER, GÖTTINGEN, 1968.
5. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ Εκδοτική Αθηνών, τόμοι Α,Β,Γ,Δ. Αθήνα 1971.
6. Τα εμπερευματολογικά Μουσεία, Ι. ΑΘ. ΜΗΛΙΩΤΗ, Αθήνα 1956.
7. Ο Πλάτων και η Τέχνη, ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ, Αθήνα 1984.
8. World Furniture, έκδοση της HELENA HAYWOOD, Λονδίνο 1965.
9. Furniture of Classical Greece, T. H. ROBSJOHN — GIBBINGS και C. PULLIN, Νέα Υόρκη 1963.
10. Athenian red figure Vases. — the Archaic Period, JOHN BOARDMAN.
11. Athenian black figure Vases, JOHN BOARDMAN.
12. Tausend Jahre Griechische Vasenkunst, PAOLO ENRICO ARIAS και MAX HIMMER Μόναχο 1960.
13. Αρχαιότητες της Θήρας, ΣΤΥΡΙΟΥ ΜΑΡΙΝΑΤΟΥ, Αθήνα 1972.
14. Από τη φιλετική κοινωνία στην πολιτική, ANNAS PAMOY — ΧΑΛΙΑΔΟΥ, Αθήνα 1982.
15. Κοινωνική ιστορία της Αρχαίας Αθήνας, LORNA HARDWICK (Orpen University), Αθήνα 1985.
16. Βεργίνα, ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ, Αθήνα 1984.
17. Αρχαία ελληνική τέχνη, ΤΖΩΝ ΜΠΟΡΓΚΜΑΝ, Αθήνα 1983.
18. Ιστορία του επίλεκτου στη Δύση, ΦΥΛΙΣ Β. COYTZ, Λονδίνο 1979.
19. ΑΘΗΝΑΙΟΥ -Δελφισοφορισται- Αρχαία κείμενα (εισαγωγή - μετάφραση - σχόλια Σ.Ι. ΑΛΕΞΙΑΔΗ), Αθήνα 1949.
20. ΗΡΙΔΑΝΟΣ, Επτά μύθιαίνθαι, (αρχαία κείμενα - μετάφραση Σ. ΚΑΚΙΩΤΗ και Σ. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ).
21. Πλάτων Συμπόσιον - Κριτής (αρχαίο κείμενο - εισαγωγή - μετάφραση - σχόλια Σ.Ι. ΑΛΕΞΙΑΔΗ και Γ. ΚΟΡΝΑΤΟΥ).
22. Ομήρου Οδύσσεια έκδοση GUILLIEM DIN-DORFFL, Αθήνα 1912.
23. Ομήρου Ιλιάδα, αρχαίο κείμενο, σχόλια από τον Γ. ΜΙΣΤΡΙΩΤΗ, Αθήνα 1995.
24. Θρόνος -Εβελίω- αρχαίο κείμενο (εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια) του Α. ΦΩΤΙΑΔΗ.

# Οι εργασίες της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής κατά το 1987



## Συνεχίζοντας την παρουσίαση των Ξένων Αρχαιολογικών Σχολών, δημοσιεύουμε σήμερα τα πεπραγμένα της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής

Εδώ και εκατό χρόνια, μια ομάδα Άγγλων επιστημόνων οργάνωσε, μετά από προσκλήση του πρίγκιπα της Ουαλίας (μετέπειτα βασιλιά Εδουάρδου Ζ') τη Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή της Αθήνας. Το 1886 ήρθαν οι πρώτοι μαθητές. Το δε 1908 δημιουργήθηκε και τμήμα θυζαντινών ερευνών και δημοσιεύσεων. Το σίκημα της Σχολής οικοδομήθηκε σε χώρο που παραχώρησε η Ελληνική κυβέρνηση, στους προποδες του Λυκαβηττού (οδός Σουηδίας 52) σύμφωνα με σχέδιο του αρχιτέκτονα και μετέπειτα πρώτου της διευθυντή F.C. Penrose.

Αρχικά η Σχολή περιλάμβανε βιβλιοθήκη, αίθουσες συνεδριάσεων (σημερινή οικία του διευθυντή) και γραφεία. Η σύγχρονη όμως μορφή της Σχολής είναι πολύ πιο επιβλητική. Χτιστική επέκταση για να στεγαστούν και άλλες νέες δραστηριότητες, όπως αίθουσες χαρτογραφίας, φωτογραφικό αρχείο, εργαστήριο αρχαιομετρίας (διωρεά Fitch), επίσταση της βιβλιοθήκης που σήμερα αριθμεί 80.000 τεύχη.

Με την επέκταση των δραστηριοτήτων της Σχολής αυξήθηκε φυσικά από το προσωπικό της, που εκτός από το διευθυντή περιλαμβάνει τον Υποδιευθυντή, το Διευθυντή του Εργαστηρίου Ερευνών και τους βοηθούς καθώς και το προσωπικό της βιβλιοθήκης και το διοικητικό προσωπικό.

**Οι δημοσιεύσεις.** Σε ετήσια βάση εκδίδεται το Annual of the British School at Athens (BSA) του οποίου

το πρώτο τεύχος είναι του 1886. Σ' αυτό δημοσιεύονται τα πορίσματα των ερευνών που γίνονται στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της Σχολής. Σε σειρά Supplementary Volumes (Συμπληρωματικών τόμων) περιλαμβάνονται οι κυριότερες ανασκαφές, καθώς και μονογραφίες. Κάθε χρόνο δε, σε Γενική έκθεση αναφέρονται τα πεπραγμένα της Σχολής κατά το προηγούμενο έτος καθώς και τα ονόματα των Μαθητών και Συνεργατών της που είχαν έρθει στην Ελλάδα και περιγράφεται η εξέλιξη της βιβλιοθήκης.

**Το ανασκαφικό έργο της Σχολής** Το ανασκαφικό της έργο άρχισε η Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή από τον πρώτο χρόνο κολίας της ίδρυσης της, όταν ο Penrose δούλεψε στο ναό του Ολυμπίου Διός, Πανασκάσι εκπαθόθεσις έχουν ανακασφασει από αρχαιολόγους της ΑΑΣ μέσα στα χρόνια αυτά, σε συνεργασία με την Ελληνική Αρχαιολογική Υπηρεσία και τις άλλες Ξένες Σχολές.

Με εξαίρεση τις εργασιές στην Κνωσό, σε μικροτερο βαθμό στη Σπάρτη, η ΑΑΣ δεν διενεργεί μακροχρονες ανασκαφές σε ένα μέρος, παρα προσπαθεί να ανασκαφεί, να συντηρεί και να δημοσιεύει σχεδόν ταυτόχρονα το υλικό.

Την πρώτη μεγάλη ανασκαφή της Σχολής πραγματοποίησε το 1890-1893 ο τότε διευθυντής της Ε.Α. Gardiner, στη Μεγαλόπολη της Αρκαδίας, όπου αποκαλύφθηκαν το

θέατρο, το θεοθήλιον ιερό του Διός Σωτήρα και στα το Φίλιππου Β'. Η δεύτερη ανασκαφή έγινε στην Αθήνα στο γυμνάσιο των Κυνοσαργών, πολλές άλλες ανασκαφικές έρευνες ακολούθησαν μεταξύ των οποίων εκείνη της Μηλού και του Ζαλιακού στις Κυκλάδες, της Κνωσσού καθώς και άλλων στην Κρήτη. Στη Θεσσαλία επίσης, ανασκαφικά διάφορες σημαντικές τοποθεσίες.

**Το Εργαστήριο Έρευνας.** Εξοπλήθηκε χάρη σε δωρεά των Μ. και Ι. Fitch και άλλων. Στο εργαστήριο αυτό αναλύονται κεραμικά και μεταλλικά αντικείμενα με σκοπό τον εντοπισμό προέλευσής τους, τη γνώση της κατασκευαστικής τεχνολογίας κλπ. Οι έρευνες και τα συμπεράσματά των εργασιών του εργ. αρχαιμετρίας δημοσιεύονται στο Annual της Σχολής καθώς και στο περιοδικό Archaeometry και άλλο.

**Άλλες δραστηριότητες.** Παρ' όλον που κύριο μέλημα της Σχολής είναι η έρευνα, κάθε χρόνο η Σχολή οργανώνει για Βρεταννούς φοιτητές ένα πρόγραμμα που διαρκεί τρεις εβδομάδες και που συμπεριλαμβάνει διαλέξεις και επισκέψεις σχετικές με την Αρχαιολογία και την Τοπογραφία της Αρχαίας Ελλάδας. Επίσης κάθε δύο χρόνια γίνεται μια σειρά επιμορφωτικών μαθημάτων διάρκειας δύο εβδομάδων, η οποία σειρά απευθύνεται ειδικά σε καθηγητές κλασικών μελών που διδάσκουν σε Βρεταννικά σχολεία. Η οργάνωση των μαθημάτων αυτών αποτελεί την υλοποίηση του στόχου της Σχολής να υποστηρίξει τις κλασικές μελέτες σε μια ομολογούμενης δύσκολης εποχής στην ιστορία τους.

**Διοίκηση.** Με το γραφείο στο Λονδίνο, τον ξενώνα στην Κνωσό και το οικητή στην Αθήνα, η Σχολή είναι τώρα ένας πιο μεγάλος και πολύ πιο συνθέτος οργανισμός απ' ό,τι ήταν το 1886. Η συντήρηση και τα τρέχοντα έξοδα του καλύπτονται κυρίως από τις ετήσιες δωρεές της Βρεταννικής Ακαδημίας. Οι επίδοτες έρευνες χρηματοδοτούνται εν μέρει, από πάγια κληροδοτήματα που έχουν καθοριστεί για αυτόν το σκοπό. Η ιδιωτική ευεργεσία έχει παίζει κι εδώ ένα πολύ σημαντικό ρόλο.

Η Σχολή δεν σκοπεύει να παραμείνει στασιμή. Πιστεύει ότι η ανάπτυξη της κατά το δεύτερο αιώνα της θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίση με αυτήν του πρώτου. Σκοπεύει να γιορτάσει την επέτειο της Εκατονταετηρίδας της κώνοντας δύο μεγάλα και πολύ διαφορετικά το ένα από το άλλο θέματα μπροστά. Με το πρώτο από αυτά τα θέματα ελπίζει

να συγκεντρώσει ένα κεφάλαιο ως παγίο ταμείο για υποτροφίες, για να βοηθήσει κυρίως Έλληνες μελετητές που επιθυμούν να συνεχίσουν τη μελέτη τους στη Βρεταννία. Το δεύτερο θέμα αποτελείται από την πραγματοποίηση του στόχου της να μεγαλώσει και να βελτώσει τη διδασκαλία καθώς και τις λοιπές εγκαταστάσεις έρευνας στην Αθήνα.

**Το Παγίο Ταμείο Υποτροφιών** θα παρέχει βοήθεια σε ορισμένους πτυχιούχους (ελληνικής ή κυπριακής εθνικότητας) οι οποίοι συνεχίζουν τις σπουδές τους σε Ελληνικά Πανεπιστήμια, ή σε Έλληνες μελετητές καθώς και σε μέλη της Ελληνικής και της Κυπριακής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας με σκοπό να τους βοηθήσει να προωθήσουν την εργασία τους και να διευρύνουν την πείρα τους σε Πανεπιστήμια, Ινστιτούτα Έρευνας και Μουσεία της Μεγάλης Βρεταννίας. Οι υποτροφίες θα προορίζονται ιδιαίτερα για όσους εργάζονται πάνω σε θέματα που αφορούν την αρχαιολογία, την αρχαιμετρία, τη θυζαντινή ή τη σύγχρονη ιστορία, τη γλωσσολογία, τη λογοτεχνία, την ιστορία της τέχνης, τη φιλοσοφία, την ανθρωπολογία και την εθνολογία. Πολλοί μαθητές και μελετητές αυτών των κλάδων ήδη έρχονται στη Βρεταννία για τις μελέτες τους, αλλά η Σχολή επιθυμεί να βοηθήσει ακόμα περισσότερους να το κάνουν. Θα υπάρξουν ευκαιρίες για τη Σχολή να βοηθήσει επίσης Βρεταννούς μελετητές που επιθυμούν να μελετήσουν στην Ελλάδα. Το αποτέλεσμα μιας τέτοιας διευρύνσης των αγγλο-ελληνικών ακαδημαϊκών δεσμών, σε βάση όσο το δυνατόν ευρύτερη, δεν μπορεί παρά να είναι ιδιαίτερα βετικό. Επιθυμούμε να συγκεντρωσούμε ένα σημαντικό ποσό ως κεφάλαιο για το Παγίο Ταμείο Υποτροφιών και πιστεύουμε ότι αυτός είναι ο στόχος που θα παρουσιάσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον εδώ στην Ελλάδα.

## Η ανασκαφική έρευνα της Α.Α.Σ. κατά το 1987.

Το 1987, οι ανασκαφικές δραστηριότητες της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής περιελάβαν τα εξής μέρη: στην Ηπειρο, στο Φαραγγί του βικού Κλιθί, στην Κρήτη, στο Ανακτόρο της Κνωσσού (στο εσωτερικό του ανακτόρου), η τρίτη τοποθεσία βρίσκεται και αυτή στην Κρήτη και είναι στα ανατολικά παράλια, το Παλαιόκαστρο και τέλος, στην Κεντρική Μακεδονία ο τύμβος της Αοιρού, α. Στην πρώτη τοποθεσία, στο Κλιθί, δεν έγιναν ανασκαφές στην πραγμα-

τικότητα αλλά καθαρίστηκε ο χώρος και μελετήθηκαν τα οστία και πυριτολιθικά ευρήματα προηγούμενων ανασκαφών. Συγχρόνως διενεργήθηκε και επιφανειακή έρευνα της γειτονικής περιοχής και συλλογή επιφανειακών δείγμάτων πυριτολιθίων. Επίσης έγινε συλλογή δειγμάτων για έρευνα με θερμοφωταγεία από τη θέση Κοκκινόπιπας στην κοιλάδα του Λουρού και συνεχίστηκαν οι εργασίες παλαιογεωγραφίας στη γύρω περιοχή.

6. Μετά από 14 χρόνια, ξανάρχισαν οι ανασκαφές στο ανακτόρο της Κνωσσού. Ετούτη τη φορά όμως, μέσα στο ίδιο το κτίριο. Ο διευθυντής των εκεί ανασκαφών, Sinclair Hood διενήργησε δοκιμαστικές τομές ώστε να διαλευκανθούν διάφορες απορίες σχετικά με την αρχιτεκτονική του ανακτόρου. Αποκαλύφθηκαν διάφοροι τοίχοι προηγούμενων πατωμάτων, επάλληλες επιστρώσεις δαπέδων (γυψοπέλακες και κοιανμάζα), κεραμική κ.α. καθώς και σημάδια πυρκαγιάς.

7. Στα ανατολικά παράλια της Κρήτης, στο Παλαιόκαστρο, συνεχίστηκε και το 1987 η ανασκαφική έρευνα του μεγάλου αυτού Μινωικού οικισμού από τους αρχαιολόγους L. H. Sackett και J. A. MacGillivray (πρώτες ανασκαφές της ΑΑΣ το 1902-1906, κατόπιν το 1962-1963). Οι ανασκαφές αυτές είχαν ως στόχο την αναγνώριση του διοικητικού κέντρου του οικισμού και τη μελέτη της ιστορίας του περιβαλλόντος τους.

8. Συμπληρώθηκε η ανασκαφική έρευνα στην Τουμπά Αοιρού στην Κεντρ. Μακεδονία, από τον αρχαιολόγο K. Wardle και τους συναδελφούς του. Προκειται για οικισμό της χαλκοκρατίας και της αρχής της εποχής του σιδήρου. Δυστυχώς οι κακές καιρικές συνθήκες δεν επέτρεψαν στην ανασκαφή να προχωρήσει όπως είχε προγραμματιστεί.

Στην Τουμπά ετούτη που αποτελείται από αλληλάλληλα οικιστικά στρώματα -οκτώ φάσεις- από το 1.300 π.Χ. ως το 730 π.Χ. βρέθηκαν αποθηκευμένοι σπόροι. Επίσης στη δυτική πλευρά του τμήματος αποκαλύφθηκαν τα τείχη της καθεμιάς φάσης.

9. Η Α.Α.Σ. διενεργεί έρευνες και στην Κύπρο όπου ο G. Cadogan, μελέτησε τα κεραμικά και μεταλλικά ευρήματα της θέσης Μαφών, της υστερης Χαλκοκρατίας, που είχαν αποκαλυφθεί σε προηγούμενες ανασκαφικές περιόδους, και στην Κατω Παφό, συνεχίστηκε η συνεργασία με το Boston College (A.H.S. Megaw και J. Rosser) στη θέση Σαρντάνα Κόλωνος, στο μεσαιωνικό κάστρο.